

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicării repetate după
: : invoieală : :

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foale bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Iuliu Maniu

Președintele partidului național țărănesc
s'a retras din viața politică

După patruzeci de ani de necurmată luptă, d. Maniu renunță la înaltul rol pe care îl avea în viața țării. Și nici o stăruință — deși sunt nenumărate și măritoare — nu-l poate îndupleca să-și schimbe hotărârea. — De ce acest pas, care a îngrijorat țara și a îndurerat mai ales Ardealul? D. Maniu nu dă explicații. E sigur însă, că nu-i obosit și că se bucură de dragostea neclintită a întregului partid. Atunci? Nu rămâne decât un singur tâlc posibil: gestul dlui Maniu este un memento pentru cei răspunzători de destinele țării, îndrumată, în vremea din urmă, pe un făgaș deosebit de primejdios. Să sperăm, că va fi înțeles încă în vreme. Răsunetul extraordinar pe care l-a avut, în țară și străinătate, ne întărește în această nădejde. — La tot cazul, d. Maniu mai are încă un cuvânt de spus în țara, pentru care a muncit o viață întreagă. — În această nădejde spicim, din ziarul „Argus”, obiectivitatea: căruia este indeobște cunoscută, câteva rânduri de justă apreciere a marelui bărbat de stat:

„D. Iuliu Maniu e luptătorul dârz și neapăsător pentru cauza națională, în care românii de dincolo de munți au întruchipat credința în viitorul și în virtuțile neamului.

Zece ani de zile s'au străduit unii să nimicească și să risipească avutul moral, pe care îl aducea d. Iuliu Maniu. Nu au izbutit. După cum nu izbutise nici contele Tisza. După fiecare încercare, după fiecare luptă, din fiecare alegere, d. Maniu ieșea întărit.

A fost chemat, în sfârșit, la putere, într-o vreme turbure, cu patimi multe, încordate. Ordinul nu se menținea decât cu starea de asediu, cu cenzură și tribunale excepționale. Patru zile de jandarmi vegheau la fiecare colț de stradă. Nu aveam credit în afară... Nu aveam monedă statornică înăuntru...

D. Iuliu Maniu, cu înțelepciunea sa politică și autoritatea sa morală, a statornicit ordinea, printr'un regim de desăvârșită libertate. Nu a spus cuvinte mari. Nu a invocat datinile strămoșesti: a aplicat legile țării. Nu s'a gândit de păcatele țării: a crezut în virtuțile neamului. A făcut alegeri libere și cinstitte. A liniștit spiritele. A ridicat mândria și simțul de răspundere al fiecăruia. Și a desființat cenzura, starea de asediu, tribunalele excepționale.

În domeniul economic, a rupt categoric cu o politică păgubitoare, statornicind valoarea neamului. A făcut pacea cu capitalul străin.

În domeniul național, a dovedit țării și străinătății că niciodată legătura între provinciile române nu a fost mai puternică, niciodată unitatea sufletească a neamului nu a fost mai desăvârșită și liberă, decât atunci când fiecare cetățean îi era îngăduit să-și afirme, în stăruință, ideile și credința. Nimeni mai mult ca el, ardeleanul, nu a contribuit la consolidarea regatului român.

De ar fi făcut numai atât și nimic mai mult și era destul ca atacurile sistematice, păgubitoare și îndreptate împotriva lui să fie lipsite, înopotrivă, de dreptate și de grije patriotică.

Mai creștinește nu se poate?

— Constatări și concluzii pe marginea unui apel frățesc —

de prof. DUMITRU NEDA

Ne iubim neamul cu iubire neprecupețită și ținem la propășirea lui ca la lumina ochilor. Asta pentru că credem în realitatea unei Pronii cerești, în planurile căreia neamul nostru își are menirea sa proprie, măreață la orice întâmplare, ca realizarea oricărei idei divine. Și fiindcă suntem ferm convinși că, deoparte, trebuie să ne împlinim cu demnitate rolul ce ne este hărăzit de sus în concertul popoarelor, sub osânda oprobiului veșnic legat de pomenirea neamurilor măturate de pe arena vieții în urma faptului că nu și-au înțeles chemarea din vreme bine primită, iar de altă parte ascultând și glasul înțelepciunii străbune verificate prin veacuri, că adevărat unirea face puterea, am crezut c'ar fi bine, în mijlocul împărechierilor politice sfâșietoare, cu jalnice perspective de viitor tot mai plin de hăuri cobitoare a pierire, să ridicăm noi, bisericile române, steaguri albe de pace, dându-ne mână frățescă peste prăpastiile multe ce se tot largesc și adâncesc între fiii aceluiasi neam, în vreme ce zarea, din toate părțile, e tot mai încărcată de nouri grei, prevestitori a prăpăd, dând astfel pildă de creștinească cuminenie cărmacilor lumești învrăjbiți. Pildă ce ar fi cu neputință să rămână fără profunde repercusiuni asupra moralului obștesc, aducându-le tuturor a minte inexorabila datorință de a fi cu toții un gând și o inimă, în fața necunoscutului ce ne pândește cu vrăjmășie.

Din gândul acesta au răsărit rândurile de chemare la frățescă împreună sfătuire a bisericilor uniți și neuniți așa, cum le aducea foaia noastră în editorialul său din 21 Martie c. Rânduri scrise din inițiativă proprie, pe răspunderea proprie a celui ce le semna destul de ceteț cu inițialele sale, fără intenția și puțința de-a angaja printr'asta cumva superioritatea ierarhică, de care și de altfel această foaie e în perfectă neatârnavă.

Sigur, ne-am fi așteptat ca, avându-se și dincolo aceeași intuiție a momentului, și lăsându-se la o parte orice patimă și mărunț să socoteală omenească, să ni-se deie semnele înțelegerii superioare a fraților gata de a judeca lucrurile în lumina evangheliei lui Hristos, de dragul lui Hristos, pentru mai binele, creștinește înțeles, al neamului. În loc de aceasta însă ce să întâmplă?

Ni-se răspunde dela Cluj („Renașterea” din 26 IV. 1931) cu „evanghelia” dlui — Silviu Dragomir, după ce se dă expresie îndoelii privitor la sinceritatea gândurilor noastre, ca să se continue cu invective scoase din pamfletele păr. Nichifor (cunoscute cetitorilor noștri din celea scrise aici în legătură cu ele), cu provocări la o abjectă îngrămădire de insulte

bădărane a dlui Russu-Abrudeanu, făcându-se mucenic ortodox dintr'un individ ca G. Scoica (care a fost prezentat cetitorilor noștri în adeverata lui lumină într'un număr trecut), afișându-se, sgomotos, povestea, la vreme spulberată ca invenție fantastică și perfidă, cu năpustirea Agrului asupra Maramureșului, ș. a. ca să se ajungă la încheierea că între uniți și neuniți nu este altă cale de împăcare decât „ruperea pecetilor blăstămate dela 1700”. — Păcat că acest „cuvânt” clujan are semnătura păr. ep. Ivan și nu a d. Ion Lupaș. Ar fi fost cu mult mai firesc și mai... istoric.

Dragostea frățescă a Sibiului a ținut să se manifeste și ea la fel de nefrățeste. „Teograful Român” nr.ii 33—35 din 1931, fixează, așa se vede, dogma: „Dragostea fraților uniți față de ortodocși nu poate fi aprinsă nici măcar de Hristos, dar mi-te de Papa”, care, în treacăt fie zis, e meșter în „conduita cu două fețe”, dar nici așa nu e în stare să facă pe uniții români să arate fraților lor ortodocși măcar o „dragoste interesată și falsă”. Las că se și încurcă rău teologii uniți cari trebuie să împreune o credință catolică cu un rit ortodox, evident: „o absurditate, pentru că ritul e manifestarea practică a credinței și izvor al credinței și numai în capul sofist al unui om cu inima stearpă de viața religioasă se pot armoniza amândouă, adică numai în capul teologilor „catolici de rit grec” nu însă și în inima poporului „unit”, care e numai ortodox, care are ritul în plenitudinea lui noțional-practică”. Intre bănuțeli cu privire la „mobilul ascuns” al manifestării blăjene de frățescă sfătuire cu ortodocșii și între grațiosități de felul acestora sunt plasate și câteva linii de program pentru eventuale întâlniri. — Șapoi să nu fim încântați?

Mai ales că a luat cuvânt în chestie și păr. arhim. Scriban, prin „Biserica Vie” No. 4—1931 (București) scriind, more proprio, despre „Poftirea Uniților”. Se întreabă Preacuvioșia Sa: Să fie poftirea aceasta din inimă curată? Și tot Preacuvioșia Sa răspunde: „Dar cum să fie aceasta cu puțință la oameni a căror întreagă ființă este clocot de mânia și pornire de bârfeală? Sunt între ei tipuri (între slujitorii de sus; mai puțin între cei de jos și de loc în popor) a căror întreagă ființă spumegă de pofta lovirii și care se socotește cât cerul mai presus decât noi”. — Drept că păr. mitrop. Vasile și ep. Hossu nu-s cuprinși în categoria acestora. Dar „cu toate acestea nu duhul lor este ceea ce se revărsă zi cu zi în Biserica unită, ci duhul acru și negricios al celor ce mor de trufie și se gâtuie cu cordelele roșii ale rangurilor lor”. Și acum dacă totuși deo-

dată, vin unul din ei, cu ramura de maslin, ce să crezi? Iacă ce: „Trebuie să fie ceva ascuns fiindcă, dacă este adevărat ca să te temi de Greci și când îți aduc daruri, cu atât mai mult să nu te încrezi în lezuții și când îți vor veni cu toate îmbrățișările. Ei au teoria să nu-ți fii cuvântul. — De aceea nici un temei pe poftea unității catolice!”

Să mai reinproșetăm și scrisul „Legii Românești” din Oradea (Nr. 7 și 8—1931), ce ne-a prilejuit câteva reflexii la vremea sa, precum și „Lumina Satelor” (Nr. 20/931) cu repetarea ruperii „peceților blestemate” dela 1700, sau „Foaia Diecezană” din Caransebeș (Nr. 21/931) cu afirmația-i injurioasă că Biserica unită, în urma încheerii Concordatului din 1929, a încetat de a mai fi națională?

La ce bun? Infandum iubes renovare dolorem. Din cercurile literatice ortodoxe, afară de p. Galaction, ni-s'a răspuns în cor, vrăjmășește. Deși, fiind vorba de-o chestie de cea mai pură spiritualitate, am fi fost în drept să ne așteptăm cu totul la altă înțelegere, la alt ton, revelator al unui înalt pedestal idealist, superior-creștin. Gândul ne sboară la celebrele conferințe din Malines și la gloria intelectuală a Oxfordului, prof. Dr. Kidd, unul din participanții la acele conferințe, care, înainte de a pleca din cetatea-i universitară, face, în scopul succesului consfătuirilor cu catolicii, rugăciuni publice cu elevii săi, și în absența sa, amăsurat înțelesului anterior, aceștia continuă să se roage cu ardoare... — Nivelul înalt al discuțiilor urmate e arhicunoscut.

La noi: după bănueli jignitoare, *) după etalarea unor cazuri trase de păr și mai mult ori mai puțin istorice, (nici unul de natură

*) »Renașterea» își dă cu socoteala că noi întindem acum mâna de înfrățire de teama »avalanșei de jos în sus» a revenirii alor noștri la ortodoxie, curent ce va duce la ruperea peceților; »Telegraful» vede într-asta o acomodare, făcută câine-câinește, de formă, la porunca Papii de-a adopta față de ortodocși o atitudine »mai blândă, mai frățească, mai dispusă la prietenie și pace». După »Foaia Diecezană», poate că începem să ne dăm seama că ne-am ars cu Concordatul, cum era să ne frigă un-gurii cu Autonomia Catolică și de-aci desbuimăcirea... Cătu-i pentru p. Scriban — Dumnezeu nu-i socotească nici păcatul acesta!

evangelică), după insulte lipsite până și de mânușile unei urbanități convenționale, și se strigă apodictic, înainte chiar de a fi schimbat o singură vorbă dela gură la gură (vorba sf. Ioan): Ei, criminalilor! gata de ispășirea fărădelegilor fără de număr și de ruperea peceților blăstămate? În genunchi, copietori sclavi și lași ai ortodoxiei dominante!

Fie-ne îngăduit s'o mărturisim: de-am fi știut că ortodoxia română oficială numai în felul acesta înțelege porunca iubirii (să zicem: chiar și a vrăjmașului), niciodată nu i-am mai fi adus aminte de cuvântul păcii lui Hristos, carea se cade să ne străduim din răsuputeri, și unii și alții, s'o scoborim din ceriu și noi Românii, aici pe pământ, între noi. Am fi continuat să vedem și pe mai departe unica nădejde în Ceaslov și în duiioasele lui suspine »pentru cei ce ne urăsc încă și ne fac strâmbătate». Și pe cari nu se poate să nu-i lumineze Dumnezeu odată și odată ca să vadă că zidul despărțirii e pus între noi și ei de o ură străină amânduror taberelor, dorința noastră fiind perfect dorința celor de bunăcredință dintre cei din strana cealaltă: revenirea la spiritul ce a dat Răsăritului pe: Policarp, Atanasie, Vasile, Ciril din Alexandria, Gherman, Teodor Studitul, Ion Damascanul, Ignatie și toate luminările ce au împodobit această parte de lume creștină înainte de într'adevăr blăstămata repetată schismă fotiano-kerulariană. Spiritul, în focul sfânt al căruia s'au format numiții sfinți, și alții ea ei, recunoaștem că era spiritul bisericii autentice alui Hristos. Indărăpt deci la acest spirit!

Lucrul nu ar fi peste putință. Cărțile noastre liturgice, toate bine, vin din aceste vremuri odrăslitoare de sfinți ai dreptei credințe. Uniți și neuniți, împreună, pot face primul pas spre reîntegrarea în acel spirit, — fără tutelă slavo-neobizantină, — studiind, la izvoarele nefalsificate, acele documente sfinte ale ortodoxiei pure, refăcându-le fidel, după original, în întreg complexul lor, adâncindu-le cuprinsul dogmatic, — lex enim orandi lex est etiam credendi, — ca să se constate, în temeiul de studii serioase și nepreocupate: întru cât dogma răsăritului creștin cuprinsă

în ritualul său, e dușmană dogmei ritualului apusului creștin, limpezindu-se deci odată pentru totdeauna chestia: poate ridica ritualul bariere de netrecut, din punctul de vedere dogmei — singurul hotărâtor în cauza unității bisericilor, — între Apus și Răsărit? Chestie tinsă și de d. Nichifor Crainic („Universul” din 28 Aprilie c.), de care însă ne deosebim diametral în vederi, convingerea noastră fiind că ritualul, departe de a fi el însuși, în sine dogmă ori un complex de dogme, imutabil și adevărul veșnic, ce se ridică peste timp oamenii, dimpotrivă, e o haină a unicului de oameni și vremuri neatârnatului adevăr, o haină ce poate și trebuie să se schimbe după geniul variat și schimbător al oamenilor din părțile de lume cărora li-se duce, îmbrăcându-se în haină după gustul lor, simburile aceluiași unic adevăr, — idee călăuzitoare în biserica Română catolică, adevărat universale. Ori doară Biserica ortodoxă ține cu orice preț să-și reliefeze caracterul de formație localnică, restrânsă la un anumit timp și spațiu?

Am pomment un singur punct de fricțiune care țesească atingere între noi și ortodocși. După cum se vede, un punct de comun interes istoric-teologic. Și mai sunt și altele. Toate având același scop: apropierea sinceră, serioasă, respectuoasă, clădită pe temeiuri solide de natură științifică, bisericească, pentru ca să fie trainică, iar nu pe expectorații retorice și pe incriminări reciproce. După celea ce s'au periate însă cu apelul trecut, teamă-ni-e că prea puțini sunt aceia cari să vrea să ne înțeleagă și prințând lucrurile mai creștinește în cazul ce a dat naștere constatărilor trise de mai sus, să facă posibilă începerea unei împreunăforțări spre realizarea visului sfânt al unirii tuturor Românilor într'o singură biserică vie și de viață dătătoare.

Rămâne să vedem de-i în stare ortodoxia ieratică română să se ridice la înălțimea cerurilor. Gala Galaction, să judece și să acționeze mai creștinește de cum a făcut de data asta, în vederea atingerii unui scop atât de profund creștin, cum e acela care ne preocupă pe noi. Și pe toți cei buni dintre

□ □ Foia „Unirii” □ □

De ce recomandă Biserica celibatul preoților?

de Prof. Ioan Georgescu

În legătură cu discuția ce se urmează asupra căsătoriei preoților și care, în parte, s'a deplasat, fără nici un rost la pecețile din 1700, — unde, în treacăt fie zis, e vorbă de liturghie, de ceremonii, de sărbători, de posturi, dar cu foarte mult bun simț nu se vorbește nimic despre însurătoarea clericilor, — ba s'a pus în vedere chiar și o amuzantă statistică a celibatarilor și a preoteselor ne la locul lor, credem că e nemerit să arătăm, pentru ce Biserica recomandă celibatul tuturor clericilor ei, iar în biserica latină e chiar obligatoriu.

Temeiurile sunt multe și de multe feluri.

1. *Biblice.* Domnul Hristos a zis către toți ucenicii săi, fără deosebire: „Cel ce vrea să vie după mine să se lăpse de sine și să-și ia crucea sa și să vie după mine” (Mc. 8, 34). Tot atât de categoric și fără de restricție vorbește Apostolul: „Iar câți sunt ai lui Hristos, trupul și-au răstignit cu patimile și cu poftele” (Gal. 5, 24). Prin urmare, duhul creștinismului este lăpădarea de sine, înfrângerea patimilor proprii (trușe, sgârcenie, pizmă, necumpăt atât în

mâncări și băuturi, cât și în plăceri, mânie, lene ș. a.). Privitor la castitate, a mai zis Mântuitorul: „Căci sunt fameni care din pântecul mamă-sa s'au născut așa; și sunt fameni, care s'au scopit pe sine înșiși pentru împărăția cerurilor. Cel ce poate cuprinde, să cuprinză” (Mt. 19, 12). Din cuvintele din urmă se vede limpede că lucrul, despre care se vorbește aici e o raritate, un dar dumnezeesc deosebit. De aceea celibatul nu e poruncă, ci sfat. Mare deosebire! Vorbind anume despre aceasta în cea dintâi epistolă către Corinteni, S. Pavel zice: „Cel ce-și mărită fata bine face; iar cel ce nu o mărită, mai bine face” (I Cor. 7, 38). Privitor la superioritatea fecioriei asupra căsătoriei sunt și alte multe texte în Biblie. Indicăm aci câteva: Mt. 5, 8; Mt. 19, 11; Mt. 22, 30; Lc. 20, 35; I Tess. 4, 7; Tim. 5, 22; II Cor. 11, 2; Apoc. 14, 4 ș. a.

2. *Istorice.* Recomandând Mântuitorul și Apostolii cu cuvinte atât de călduroase fecioria, putea oare să nu se ivească îndată, dela începutul creștinismului, acel ales neam al fiilor lui Dumnezeu care „nu din sânge, nici din voie trupească, nici din poftă bărbătească, ci dela Dumnezeu s'au născut” (Io. 1, 13)? Mai ales când însuș întemeietorul creștinismului și cel puțin trei dintre Apostolii săi (Ioan, Iacob cel Bătrân și Pavel) au dat ei înșiși dovezi atât de grăitoare în această privință! S. Pavel zice chiar: „Iar pentru fecioare poruncă dela Domnul nu am, însă sfat dau, ca

un miluit dela Domnul a fi credincios” (I Cor. 7, 25). Disciplina bisericii în primele trei veacuri e diferită. Fiind prigonită atât de Evrei cât și de păgâni, ea își alegea clerici însurători (nu numai preoți, ci chiar și episcopi), acest lucru se datorește mentalității dominante la Evrei și la păgâni de a desconsidera pe cei necăsătoriți, de a-i privi ca oameii blestemați de Dumnezeu, lăpădături ale societății omenești. Ce rușine era la Evrei, dacă o familie nu e binecuvântată cu mulți copii! Iar păgânii pentru a pune stavilă desfrânării nemai-amenite a claselor bogate, aduseră legile care obligau la celibat. În biserica latină, pentru în adevăr păgânii necăsătoriți erau mai răi decât cei destrăbalați decât cei căsătoriți. Greșelile foarte mari a pricinuit tinereii bisericii creștine „gnosticismul” care sub, cuvânt că materia sine însăși e rea, fiind opera diavolului, osândind căsătoria ca instituție și prilejua răstăcirii rele și mai păgubitoare decât cei mai în răi jii păgâni. După ce se eliberează creștinismul prin edictul din Mediolanum (Milano, 313), se poate întruni întâiul sinod ecumenic la Nicea în 325, după hotărârile aduse împotriva ereziarhului Aris, se aduce vorba și de celibatul clericilor. Aproape toți erau preoți, numai Pafautie, episcopul Tebaidei de atunci a fost împotriva (Socrates, Ist. bis. I, 11). De aceea, în această privință nu s'a adus nici o hotărâre valabilă pentru biserica universală (ecumenică). Cu admirabilul său simț pra-

Vaticanul și fascismul. Tot n'au ajuns încă la înțelegere. Guvernul a răspuns, în sfârșit, la nota ce-i adresase Sf. Scaun, în 12 Iunie, referitor la scandalurile provocate de organizațiile fasciste. După informațiile gazetelor, scrisoarea guvernului este ținută în termeni foarte domoli și foarte curtenitori.

Mai întâi, ea anunță că o anchetă severă este în curs pentru a găsi pe ceice s'au făcut vinovați în tulburările din vremea din urmă, fie aducând injurii și ofense persoanei Sfântului Părinte, fie făcând stricăciuni în averea bisericească și asigură că sancțiunile împotriva lor vor fi necruțătoare. — În aceeași vreme însă guvernul susține acuzele ridicate contra unor organizații ale „Acțiunii Catolice”, cari ar fi plăcut, în ascuns, mișcări politice antifasciste și au dat naștere la anumite manifestațiuni supărătoare pentru guvern. Nu este mulțumit guvernul nici de răsunetul mondial pe care l-a avut izbucnirea acestui conflict penibil, și care se traduce în mii de telegrame și scrisori omagiale adresate Sfântului Părinte zilnic, din toate părțile pământului. După toate acestea guvernul italian cere o rezolvare grabnică și amicală a conflictului, fiind gata să înceapă imediat tratative în acest scop.

Cu alte cuvinte, fascismul începe a o lăsa mai domol cu burzuluiala de „enfant terrible” în care se răfoia până acum. E gata să facă pace și să asigure viabilitatea tratatului din Lateran. Singura soluție bună, pentru Italia în primul rând.

Dacă-și va da, bineînțeles, și „Telegraful” din Sibiu blagoslovenia dreptmăritoare asupra acestui act creștinesc de împăcare. Ceeace nu-i tocmai sigur. Fiindcă numitul confrate pravoslavnic își are felul său de judecată orientală, greu de pătruns pentru noi. E stăpânit de o bucurie greu reținută pentru toate valurile de primejdii ce se ridică în fața Romei. Cel mai nou număr sosit dela Sibiu are material bogat în această privință.

Noi nu-i înțelegem. Bănuim, că la ei s'a gândit p. Petre Chiricuța, — ortodox și el și încă necaterisit de p. Ivan — care, în „Cuvântul” din 24 I. c. scrie, despre criticii necredincioși și ortodocși cari se bucură de

pomenitele conflicte: „Dar dacă i-ați lua mai deaproape pe acești „critici” să vă lămurească mai cu temeiu pricinile și rostul acestei prigoniri, și *Intrucât* mai ales, *prigonirea catolicismului în Apus ar putea fi spre folosul cauzei mari a lui Hristos și, în cazul nostru, al ortodoxiei*”) noastre: lipsa de informație și de sănătoasă directivă sufletească spre adevăr a „criticilor”, *Își vor apare într'adevăr uluitoare*”.

Așa e: lipsă de informație și de sănătoasă directivă sufletească. Plus: un pic, mic dar volnic, de pornire dușmănoasă, dublată de o simțitoare lipsă de respect pentru cititorii induși în rătăcire. Dar asta cui folosește? Ne întrebăm și noi, înzadar!

Căsătoria Preoților

— Un ultim cuvânt —

de Mariu Theodorian-Carada

Tonul cu care p. Septimie Popa răspunde la părerile ce mi-a sugerat articolul său privitor la căsătoria preoților, mi-a adus aminte, fără voia mea, de un calificativ pe care Arhim. I. Scriban l-a acordat popii românesc.

În orice caz, în viața mea întregă, destul de înaintată, am avut un principiu, de care nu m'aș depărta nici azi, dacă în răspuns, p. S. P. nu ar fi pretins că eu calomnez pe ortodocși. Principiul meu e: a nu răspunde celor ce nu știu să păstreze buna cuviință.

Cât despre iubirea ce păst. ez tuturor ortodocșilor, uniți și neuniți, stă dovadă între altele faptul că eu pe toți îi numesc ortodocși și-i consider ca atari. Voiu să-i văd uniți pe toți la un loc și păstrând cu sfințenie ritul și toate obiceiurile răsăritene, așa cum au fost, nu cum le-au stâlcit vitregimea vremurilor și într'o parte și'n alta. Că s' găsește vre-un original care vrea sincer și pe față să introducă în Orient obligativitatea celibatului, nu știu; dar în orice caz, e mai bine așa, fiindcă i-se poate spune verde că se înșală și deservește biserica propovăduind astfel de lucruri. Însă mult mai ușor și mai cinstit e a susține pe

*) Sublinierea este a noastră.

N. R.

față o idee rătăcită decât a susține alta ce puțin tot atât de rătăcită, că nu ceri desființarea celibatului voluntar. Mie unuia nu mi-au plăcut niciodată fățărnicile. De aceea nu pentru celce se încumetă la așa ceva mai iau condeiul, ci pentru celce l-au cetit.

Afle dar aceștia că atunci când am spus că pricina scăderii prestigiului episcopatului neunit sunt preotesele, am fațeles un lucru: că, din pricina obligativității căsătoriei preoților mireni (căci așa e în fapt), preotesele împiedică pe cei mai vrednici a se urca la episcopat, ori îi silește să divorțeze. Celce proslăvește preotesele în chip romantic și poetic, tinde la generalizarea căsătoriei preoților de mir; vrea ori nu vrea aceasta. Și obligativitatea căsătoriei preoților de mir mână la început la înmulțirea episcopilor divorțați, și grație acestei generalizări, se ajunge prin a se cere îngăduirea căsătoriei și a episcopilor. Cine o vrea asta, s'o spuie pe față și să nu mai încurce cu pecețile dela 1700.

Cât despre identificarea ritului oriental cu o singură regulă monacală, de asta nu mai vorbesc. Aceasta e absoluta ignorare a cece e rit și orientalism. Biserica Răriteană de pretutindeni, unită sau neunită, a suferit enorm din faptul că pe vremuri nu avea decât un singur fel de călugărie; căci atunci când, din diferite împrejurări, călugăria basilitană a trecut prin crize, bisericile răsăritene au rămas fără călugări; un dezastru. Astea spuse, mai adaog, pentru cetitorii „Patriei” bine înțeles, că din dorința de a vedea la un loc cât mai curând toate bisericile românești în unire cu Roma și respectând legea răsăritului, desaprobat din tot sufletul pe acei ortodocși uniți cari caută să stâlcească frumosul rit oriental, fie ciobăluind arhitectura altarelor și limba liturgică, fie traducând cărți folositoare celor de rit latin.

S'au arondat de nou protopopiatele și în eparhia de Nord. După Blaj, Lugoj și Oradea, ni-se face cunoscut și din Baia Mare, că s'a pus capăt situației de până acum și cele douzeci și douze protopopiate, dovedite mult prea numeroase, au fost reduse la jumă-

biserica apuseană (a Romei în particular) își dă seamă de enormele avantagii ce prezintă celibatul față de căsătorie și, în urmărire, într'o serie întregă de sinoade provinciale (Elvira 300 can. 33; Carthagina 390 și 401 can. 3 D. 84 și c. 13 D. 32) prin număroase hotărâri papale (Leo I, 446; Grigorie I, 594), în sfârșit chiar prin canoane aduse de sinoade ecumenice (al II-lea din Lateran în 1139 c. 7, reaprobat și de cel din Trident sau Trento, sess. 24 de matr. c. 9) se introduce practica celibatului de astăzi, care e podoaba cea mai prețioasă, deci și cea mai invidiată și calomniată a acestei biserici.

În Orientul nostru unde, după vorba unui mare scriitor englez, totul e minunat, afară de om, nu s'a înțeles din nenorocire sublimitatea încredințării și a pildei Mântuitorului și a celor mai aleși apostoli și ucenici ai săi. S'a stăruiat și se mai stăruiește în atitudinea negativă a lui Pafautie de a nu se lua prea multe măsuri. Singura măsură pozitivă a luat-o împăratul Justinian la 535, impunând celibatul episcopilor (Nov. 6 c. 1 § 3—4; Nov. 123 c. 1 în princ.), măsură aprobată mai apoi și de sinodul din Trulla c. 13 în 692. Atât și nimic mai mult. În lipsa unei educații sistematice spre celibat ne-am pomenit cu pletora de popi lasurați și cu „droaie” de copii după ei, cari, evident, fiind legați și având răspunderi personale și familiare caută „ale lumii” și mai puțin „ale Domnului” (I Cor. 7, 32—33).

De aci vine declinul dureros al bisericii orientale, unită și neunită, de o potrivă; precum tot de aici se explică avântul extraordinar ce l-a luat biserica latină în timpul din urmă, ea care, la începuturile ei, era o umilă elevă a falnicei biserici răsăritene.

3. *Sociale.* Pentru a evidenția și mai mult avantajele celibatului în societatea modernă, atât de cumplit sbuciumată nu numai de criză economică, ci mai ales morală, e de ajuns să arătăm că, astăzi, înșiși protestanții, care, la începutul reformei, nimic nu înșierau cu mai multă ură decât celibatul și nu slăveau mai mult decât căsătoria, văd halul în care au ajuns. Astfel Dr. Isac Taylor, canonic (vorba vine) al bisericii anglicane din Jork, scrie următoarele cuvinte prea puțin măgulitoare despre misionarii peotestanți: „Misionarii noștri sunt simbriași. Misionari, care nu pot trăi fără apartamente luxoase, fără nevastă, fără echipaj strălucit”. Un alt protestant, Cobbet arată că, în deosebire de catolicii care îngrijesc de săraci ca de însuș Mântuitorul lumii, protestanții anglicani întrebuintează fabuloasele averi ale bisericii lor exclusiv pentru scopuri personale și familiare. (Vezi Schmitt, Pristerzölibat, Münster 1870).

Unde e aici practica evanghelică, recomandată atât de stăruitor de Mântuitorul lumii: „Și oricarele va adăpa pe unul dintre acești mai mici cu un pahar de apă rece, numai

pentru numele de ucenic: adevăr zic vouă nu-și va pierde plata sa” (Mt. 10, 42)?

Se știe apoi multe turburări pricinuite în popor de preoții căsătoriți care, pentru satisfacerea nevoilor familiare, cer taxe prea mari. Bisericile protestante și chiar ale noastre cele răsăritene, ne dau o mulțime de exemple triste în această privință.

Conducerea bisericească trebuie să fie prevăzătoare, să-și dea seama din vreme de primejdiile ce ne pot amenința și să ia măsuri pentru înlăturarea lor. Altfel pățim ea în Rusia. Și ce primejdie ne poate amenința? Bolșevismul cu suita lui de rele fatale: separarea și persecutarea bisericii de către Stat etc. Mai ales că despre separarea bisericii de Stat au vorbit la noi și unii oameni de seamă. Astfel mai pe urmă fostul director ministerial al Ardealului, cu ocazia inaugurării cursurilor sale asupra... dreptului canonic. Eu nu cred să fie iminentă această primejdie. Dar știu că sunt factori cu răspundere în viața noului nostru Stat, care sugerează continuu cercurilor noastre politice conducătoare să facă economii desființând eu totul bugetul cultelor. Ce ne facem atunci? Cum vom putea trăi pentru „ale Domnului”, când „droaia” de copii ne va cere pâine? Oricât de exagerat ar fi în clipa de față gestul p. duhovnic al seminarului din Gherla pentru celibat, el e explicabil și pentru toți cei ce iubesc casa Domnului, până la un punct, chiar simpatic. Ce Dumnezeu! Astăzi nu mai

